

De 31 de ani, cu „hotar” clandestin pe Nistru. De ce acesta nu poate fi înlăturat?

Pandemia Covid-19, după care războiul din Ucraina au complicat și mai mult situația la Nistru. Autoritățile separatiste de la Tiraspol și-au intensificat acțiunile unilaterale de consolidare a posturilor de control din Zona de Securitate. Inițial, la începutul pandemiei, erau instalate 37 de posturi de control unde, însă, nimeni, niciodată nu a verificat starea de sănătate a călătorilor, rezultatele testului anti-COVID sau certificatele de vaccinare.

Ulterior, o parte dintre aceste posturi ilegale au fost închise, iar cele rămase, circa 17 la număr, țin loc de puncte

de control la așa-zisa frontieră, improvizată de forțele separatiste la Nistru. Aceste puncte sunt amplasate în preajma localităților considerate de administrația regiunii ca fiind „temporar ocupate” de R. Moldova – satele din raionul Dubăsari, aflate pe malul stâng al Nistrului, lângă Varnița, raionul Anenii Noi, Copanca, raionul Căușeni sau în preajma mun. Bender. Potrivit experților în problema transnistreană, pandemia și războiul sunt doar niște pretexte, în realitate, Tiraspolul încearcă în acest mod să-și impună autoritatea în fața Chișinăului.

La 31 de ani de la semnarea Acordului moldo-rus privind principiile reglementării pașnice a conflictului armat în regiunea transnistreană a R. Moldova, Zona de Securitate rămâne militarizată, iar acest fapt pune în pericol libertatea de circulație peste Nistru.

„Orice călător este obligat să completeze așa-zise fișe migraționale care permit aflarea în regiune pe un termen stabilit”

Gurie Popa, fost primar al satului Pîrîta, raionul Dubăsari, cunoaște din interior situația la aceste puncte de control, atunci când consătenii săi încearcă să ajungă în dreapta Nistrului.

L-am întrebat ce se mai întâmplă în prezent la punctele de control de la Nistru. „E la fel de complicat. Știți de ce nu auziți zilnic despre rețineri și conflicte? Pentru că, de frică, vreo 90% dintre cei care traversează frontiera trec pe acolo cu capul plecat, ținând, probabil, cont de zicala care spune: „capul plecat sabia nu-l taie”. Cei din stânga Nistrului nu-și mai doresc probleme în plus și, din acest motiv, puțini îndrăznesc să le spună celor de la posturile de control să plece și să facă ordine în țara lor”, povestește

Gurie Popa, argumentând că toate abuzurile de la punctele de frontieră ar fi comise din cauza greșelilor care se conțin în Acordul moldo-rus, semnat de Snegur și Elțin în 1992. „Am adresat o scrisoare conducerii actuale a R. Moldova, am adus argumente că toate abuzurile pe care le comit pacificatorii și prețișii angajați vamali de la Nistru sunt consfințite cumva de acel Acord. Nu am primit niciun raspuns până acum”, explică Gurie Popa. Acesta spune că a citit atent și în repetate rânduri Acordul și a constatat că toate instituțiile abuzive și ilegale din stânga Nistrului sunt legitimate de acel document, valabil în ultimii 31 de ani. „Cred că acest document ar trebui abrogat. Nu este simplu, dar, personal, nu văd altă cale. Atâta timp cât toate abuzurile comise sunt îndreptățite cu acel acord, oamenii se vor confrunta cu probleme ori de câte ori vor avea nevoie să ajungă în dreapta sau în stânga Nistrului”, argumentează Gurie Popa, făcând trimitere la controalele umilitoare și la faptul că „ei pot face orice: îți sechestrează automobilul, îți confiscă marfa sau produsele cumpărate, îți interzic să traversezi așa-zisa frontieră, dacă nu deții vreun act solicitat de ei sau te rețin pe mai multe ore, până la clarificarea circumstanțelor.

Toate cele descrise de Gurie Popa sunt posibile deoarece, în perimetrul liniei administrative, unde sunt instalate punctele de control, regimul separatist încearcă neîncetat să demonstreze că deține toate însemnele unei adevărate frontiere instalate unilateral între stânga și dreapta Nistrului. Aici funcționează proceduri de evidență a intrării și părăsirii regiunii, accesul fiind posibil doar în baza buletinului de

identitate sau a pașaportului. Totodată, orice călător este obligat să completeze așa-zise fișe migraționale care permit aflarea în regiune pe un termen stabilit. Nu lipsesc și elemente ale politicilor fiscal-vamale.

„Nu pot exista hotare în interiorul unui stat”

Experți în problema transnistreană afirmă că, deși Chișinăul nu a recunoscut vreodată autoritatea forțelor separatiste din stânga Nistrului, insistând că păstreze libera circulație în interiorul R. Moldova, acest lucru este imposibil de realizat, în condițiile în care, la masa de negocieri, participă aceleași părți care, în 1992, s-au confruntat într-un adevărat război: R. Moldova, Federația Rusă și regiunea transnistreană.

Alexandru Flenchea, ex-viceprim-ministru pentru Reintegrare, este șeful delegației R. Moldova în cadrul Comisiei Unificate de Control (CUC). La ultimele ședințe ale CUC, au continuat discuțiile privind luarea unei decizii pe problematica posturilor ilegale ale structurilor de forță transnistrene și eliminarea acestora din Zona de Securitate, fără a fi adoptată vreo decizie. Astfel, aparența unui „hotar pe Nistru” continuă să persiste.

„Posturile de control ale structurilor de forță ale regiunii transnistrene au fost instalate metodic pe parcursul ultimelor trei decenii, îngrădind libertatea de circulație și creând aparența unui „hotar pe Nistru”. Prezența și activitatea

acestor posturi încalcă prevederile Acordului din 21 iulie 1992. Nu pot exista „hotare” în interiorul statului, oamenii trebuie să aibă libertatea de a traversa Nistrul nestingherit, fără controlul actelor, al persoanelor, al mijloacelor de transport sau a încărcăturilor”, afirmă Alexandru Flenchea, făcând referire la incapacitatea „pacifcătorilor” de a înlătura aceste posturi și de a preveni dislocarea unor noi posturi de control este unul din principalii factori care descalifică operațiunile de menținere a păcii.

În prezent, autoritățile separatiste au în jur de 17 posturi cu infrastructură și autorități corespunzătoare unei frontiere de stat, chiar dacă ilegale. Autoritățile constituționale, pentru că nu au reușit să convingă Tiraspolul de suspendarea posturilor de control, au decis să instituie nouă Posturi Vamale Interne de Control și șase Oficii Teritoriale de control migrațional și asta pentru că, chiar dacă Tiraspolul a rămas fără ștampila vamală a R. Moldova de care a beneficiat ani la rând, alte facilități fiscale, inclusiv cele legate de Acordul de Liber schimb cu UE nu au fost suspendate. În aceste circumstanțe, posturile vamale interne și oficiile teritoriale de control migrațional, monitorizează volumul de mărfuri care intră și care părăsesc regiunea, dar și fluxul de cetățeni străini, fără a îngreuna în vreun fel deplasarea oamenilor.

Pavel Cazacu, avocat în cadrul Asociației Pomo-LEX, constată că, și după 31 de ani de la semnarea Acordului moldo-rus din 1992, zona de securitate nu a devenit un teritoriu în care libertatea de circulație să fie asigurată în mod plinar. „Din contra, administrația de facto a regiunii transnistrene a fost în permanență un catalizator de abuzuri (interzicerea accesului fermierilor din Dubăsari la terenurile agricole; interzicerea accesului în regiune a jurnaliștilor și apărătorilor drepturilor omului; restricționarea libertății de circulație pentru elevii și profesorii celor 8 școli cu predare în limba română etc)”, punctează Pavel Cazacu, subliniind că acest fenomen persistă și în ultimii 3 ani când, sub pretextul unor pretinse riscuri (de sănătate publică în 2020-2021 sau de securitate, legate de războiul din Ucraina), administrația de facto și-a consolidat infrastructura posturilor din zona de securitate. Expertul „Promo-LEX” constată că decizii ilegale sunt luate în lipsa unui acord obligatoriu al CUC, dar și în ciuda reacțiilor de condamnare ale autorităților de la Chișinău și a comunității internaționale. Posturi și bariere care nu au fost lichidate și până astăzi.

„Este important de menționat că administrația de facto a regiunii transnistrene, pe lângă faptul că este o manifestare a unor idei și politici separatiste, care reprezintă deja o faptă incriminată de Codul penal al R. Moldova, reprezintă un generator permanent de abuzuri și încălcări grave ale drepturilor omului, fapt confirmat și prin cele peste 50 de

hotărâri ale CtEDO, dar și prin numeroase constatări ale organizațiilor naționale și internaționale de specialitate. Deci, este fundamental ca autoritățile de la Chișinău să ia în considerare în mod obligatoriu aceste circumstanțe atunci când se negociază aspectele economice sau politice cu administrația de la Tiraspol”, explică Pavel Cazacu.

„Apelul constant este ca această infrastructură neautorizată să fie imediat și necondiționat evacuată și eliminată”

Alin Gvidiani, șeful Biroului politici de reintegrare, afirmă că, în raport cu așa-numitele posturi instalate și menținute în mod unilateral de Tiraspol în perimetrul Zonei de Securitate, poziția autorităților R. Moldova este foarte clar enunțată în toate formatele de dialog: sunt posturi ilegale, care încalcă în mod abuziv dreptul la libera circulație a cetățenilor, iar apelul constant este ca această infrastructură neautorizată să fie imediat și necondiționat evacuată și eliminată. „Cu regret, situația curentă e o consecință a nereglementării finale a conflictului transnistrean și a lipsei controlului efectiv din partea autorităților constituționale asupra situației din regiunea transnistreană, iar limitările și dificultățile le suportă în fiecare zi populația de pe ambele maluri ale Nistrului. Din partea autorităților constituționale ale R. Moldova se întreprind toate eforturile posibile pentru a obține o soluționare durabilă a acestei probleme, care este artificial menținută și complicată de către Tiraspol”, spune Alin Gvidiani.

Întrebat despre cele mai serioase complicații cauzate de activitatea acestor puncte de control șeful Biroului politici de reintegrare a punctat că „bariere multiaspectuale în calea liberei circulații a persoanelor, mărfurilor, serviciilor și a mijloacelor de transport, sunt consecința directă a prezenței acestor posturi ilegale unde se recurg la controale abuzive, rețineri neîntemeiate, solicitări de pretinse plăți neaprobată prin lege, monitorizări stricte ca persoanele ce figurează în așa-numite liste indezirabile să nu poată intra în regiune, provocări de divers gen etc”, spune Alin Gvidiani, argumentând că aceste și altele subiecte sunt o consecință a nerezolvării problemei posturilor neautorizate, printre acestea fiind: accesul condiționat de Tiraspol al fermierilor din raionul Dubăsari la terenurile agricole amplasate după traseul Camenca-Tiraspol, imposibilitatea jurnaliștilor acreditați, apărătorilor drepturilor omului și a funcționarilor publici de pe malul drept de a-și exercita atribuțiile de serviciu în perimetrul raioanelor de est ale țării, aplicarea pe teritoriul propriei țări a așa-numitului regim migrațional cetățenilor R. Moldova, obligarea la plăți abuzive a autovehiculelor și a mărfurilor ce trec prin acea infrastructură, controale și interogatorii excesive și ilicite ș.a.

Potrivit lui Alin Gvidiani, autoizolarea regiunii și inaccesibilitatea acesteia pentru subiecții calificați ca fiind nedoriți de către factorii decidenți de la Tiraspol sunt consecințe și mai grave ale prezenței acestor posturi ilegale.

Șeful Biroului politici de reintegrare mai spune că, de

această situație beneficiază responsabilii din regiune, cei care mențin intenționat aceste condiții. „Ei ar trebui să fie conștienți de faptul că încălcarea gravă și constantă a principiilor constituționale, a integrității teritoriale, a drepturilor și a libertăților fundamentale ale omului presupune survenirea formelor de răspundere juridică corespunzătoare”, atenșionează Alin Gvidiani, punctând că eliminarea barierelor nejustificate dintre maluri, restabilirea spațiilor naționale unice și asigurarea protecției drepturilor omului pe întreg teritoriul țării sunt o parte din obiectivele centrale, urmărite de autoritățile constituționale în promovarea politicilor de reintegrare a țării.

Deocamdată, însă, de 31 de ani, discuțiile despre luarea unei decizii pe problematica posturilor ilegale ale structurilor de forță transnistrene și eliminarea acestora din Zona de Securitate continuă, în lipsa unui consens.

Materialul a fost realizat de Ziarul de Gardă în parteneriat cu Asociația Promo-LEX, în cadrul proiectului „Promovarea respectării drepturilor omului în regiunea transnistreană a Republicii Moldova”, cu suportul financiar al National Endowment for Democracy (NED).